

Titel: Kapitel II.

Citation: "Kapitel II.", i *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1875*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-r01-shoot-chptrd1e26546/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1875*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Gjer er ubekendt, og hvis Ublevering Ingen kræver, eller naar et i og for sig værdiløst Stykke Papir er af Bepning for Undersøgelsen. I disse Tilfælde at kræve en Bestatning af Retten vilde medføre et ganske unyttigt Besvær. For de Tilfælde alene, hvor Forvaringen gjør Indgreb i Personers Raadighed, benytter Udvalget den tekniske Benævnelse Beslaglæggelse. At en saadan maa nu som Regel kræves en Bestatning af Retten, hvorimod der ikke behøves en Kjendelse, dets fordi Beslaglæggelse i mange Tilfælde vil være Konsekvensen af en allerede afgiven Kjendelse, dets fordi der i al Fald ved § 127 er givet den Bedkommende Adgang til at søge Kjendelse, og denne maa anses for overflødig, hvor den ikke kræves. En foreløbig Beslaglæggelse maa dog naturligvis kunne udføres af Politiet, jfr. § 117; men denne bør da snarest mulig stadfæstes af Retten, se § 125. Kun med Hensyn til Beslaglæggelse af et trykt Skrift kræves altid overensstemmende med Lov 3die Januar 1851 § 13 en Retbestatning og her i Form af Kjendelse. Hvem det især tilkommer at forvare Tingene, afhænger af Sagens Stilling, under Efterforskningen, Politiet, naar Sagen er afhængiggjort, Retten. § 126 indeholder en Række af Bestemmelser til Betryggelse for Bedkommende med Hensyn til de beslaglagte Ting, hvilke ikke behøve yderligere Begrundelse.

Ligesom der med Hensyn til Indgreb i Bredhemmeligheden m. B. overhovedet maatte foreskrives særegne Regler, jfr. forrige Afsnit, saaledes bør der ogsaa gives særegne Forskrifter til Betryggelse med Hensyn til Indblikningen af Brevene, forsaavidt denne skal finde Sted (man kan nemlig tænke sig en Ublevering af Breve, der blot sigter til at standse Korrespondancen). Herom handler § 128.

Kapitel II

Om Vidner.

Bestemmelserne i dette Kapitels §§ 129—146 handle om Afgivelse af Vidnesbyrd i Straffesager for Retten, § 147 om Vidners

Forklaringer for Politimesteren. §§ 129—146 falde i følgende Grupper: §§ 129—131 om Vidnepligten og Undtagelserne fra den; 2) §§ 132—134 om den Ret, for hvilken Vidnesbyrdet skal afgives; 3) §§ 135—138 om Indfaldelse af Vidner og Vidners Udbetaling; 4) §§ 139—145 om Vidners Opholdelse, Afhørselse samt deres Bærgning ved at svare eller ved at aflægge Vidneeden; 5) § 146 om Gøbtgjørelse til Vidner.

§ 129 stadfæster den hos os og allevegne gjældende almindelige Regel om Vidnepligten. At hverken den Sigtede eller en privat Anklager gaar ind under denne Regel, følger af, at de ere Parter. Med Hensyn til dem henvises til dette Afsnits Kap. V. At derimod en Forurettet forfølger et Erstatningskrav i Forbindelse med en af det Offentlige forfulgt Straffesag, fritager ham ikke for Vidnepligten med Hensyn til denne, jfr. derimod § 206, 2det Stykke med Hensyn til Forklaringer, der afkræves ham særlig angaaende Erstatningskravet. Forudsætningen for Vidnepligten er, som § 110 udtaler, at der er Grund til at formode, at en Forbrydelse er begaaet, medens det ikke kan fordrø, hvad der af og til i nyere Tid er gjort gjældende, at Undersøgelsen allerede er rettet mod en bestemt Person*). Ikke blot er der Trang til Vidneberislet allerede ved fastsættelsen af det objektive Retstrud, men Opgaven for Straffesagen er netop at udfinde den Skyldige, og det er en Misforstaaelse at betegne det herpaa rettede Vidnesbyrd som en Angivelse (den frivillig og uopfordret gjorde Meddelelse), jfr. herom Forhandlingerne paa den femte hylle Jurisforjamling 1864 S. 188 a. ff. Naar den her vedtagne Sætning gik ud paa, at Ingen kan tvinges til at aflægge Vidnesbyrd for under Rettens Forundersøgelse, vilde dette rigtignok indbefatte hin Forbring, hvis man var gaaet ud fra, at Rettens Forundersøgelse, saaledes som dette

*) Anledningen hertil har været visse Spørgsmaal om Vidnepligt i Beretnings (med Hensyn til anonyme Forfattere), Spørgsmaal, der paa Grund af Lov af 3die Januar 1851 § 3 ikke synes hos os, og med Hensyn til hvilke det med Rette er bemærket, at Pressens særegne Forhold maa betragtes ved særlige Forskrifter.

Udlastis Mening er, ikke kan finde Sted, for end en bestemt Person kan sigtes. Det er imidlertid ganske klart af Forhandlingerne, at man ikke vilde opstille dette, men kun havde Dommerens Ret til at prøve, om den i § 110 angivne uomvistelige Betingelse for Vidnepligten foreligger, og at man med Hensyn til Udtrykket har båret en Forunderfølelse for De, der kun var betinget heraf. Sfr. hermed Udlastets § 221.

Om Undtagelserne fra Vidnepligten handle §§ 130 og 131, idet der skelnes imellem Tilfælde, hvor Vidnesbyrd ikke maa afkræves, og andre, hvor Vidnesbyrd kan nægtes. En lignende Adskillelse har Merværdet af Straffeprocesslovene, men nogle, og til dem har det tykke Udcast sluttet sig, erkende kun, ogsaa i de i § 130 Nr. 1 og 2 nævnte Tilfælde, en Ret til at vægre sig, ingen Udelukkelse. Da det imidlertid netop er for dens Skyld, der har betroet sig til de i § 130 ommeldte Personer, at Undtagelsen fra Vidnepligten fastsattes, er det aabenbart en Ret for ham, der er Tale om, og det er ikke tilstrækkeligt, at man, hvad der er det tykke Udlastis Sovebetrægtning, tør stole paa, at de Personer, om hvem der er Tale, ville vide paa rette Maade at bedømme, om der er tilstrækkelig Grund til ikke at benytte en Friklædesret. Paa den anden Side følger det af det Anførte, at Undtagelsen i de Tilfælde, § 130 nævner, kun er betinget og forsvulder under de i Paragrafens 2det Stykke 1ste Punktum nævnte Forudsætninger.

Udcastet har ikke optaget i § 130 det nu hos os gjældende (ubetingede) Forbud mod Egteskællers Vidnesbyrd i visse Straffesager. Dette Forbud, til Grund for hvilket ikke ligger et Hensyn til den Egteskælle, der er Part, men til den, der opkræves som Vidne, og som ikke antages tilstrækkeligt beskyttet ved en Ret til at vægre sig, staar i den europæiske Ret som en Singularitet og driver sikkert Omhuven for Egteskællen, rigtig nok paa et meget begrænset Omraade, hvis Særegenhed yderligere er formindret ved Straffelovens § 30 og Lov af 16de Februar 1866, udøver de rette Grænser, se decimod Udcastets § 131 Nr. 2, jfr. Nr. 1. Hvad angaar det i § 130 under

Nr. 1 nævnte Tilfælde, foreslaar Udcastet, i Overensstemmelse med hvad der gjennemgaaende findes i alle nyere Love, en Udvidelse af den nu i Genhold til D. L. 2. 5. 20 gjældende Regel derhen, at Undtagelsen skal gjælde ikke blot det i egentligt Striftemaal, men ogsaa det Præsten iøvrigt i hans Egenkab af Sjelesørger Betroede. Da de protestantiske Troesamfund i det Mindste faktisk ikke mere hende det egentlige specielle Striftemaal, vilde Reglen i den Begrænsning, den nu har, kun være til Gavn for det katholicke Troesamfund, paa hvilket Reglen i 2. 5. 20 oprindelig ikke var eller kunde være beregnet. Selvfølgelig maa Reglen efter Omstændighederne foranledige Præsten til strax at saae konstateret, om Meddelelsen sker til ham som Sjelesørger, ligesom der haade i dette og i de andre Tilfælde, hvor Undtagelsen kun gjælder, hvad der erfares af en bestemt Kilde, kan forebids Ed paa, at Bekommende ingen paa anden Maade erhvervet Kundskab har om Forholdet. Da Njemedet med den Aabenbarelsespligt, som paahviler Præsten, naar derved Ulykke kan forekomme, i Reglen kan fyldestgjøres uden at paalægge ham Vidnepligt, har Udcastet ligesaa lidt som andre Love optaget nogen Begrænsning af Undtagelsen med Hensyn hertil; hans Pligt i saadant Fald at gjøre fornøden Anmeldelse berøres naturligvis ikke af Reglen, saalidt som Forjættelsesens Udelukkelse fra at vidne gjør Forandring i den ham som alle Borgere efter Straffelovens § 109 paahvilende Pligt. At Meddelelsen som saadan ikke skulde være nok til at forebygge Ulykke, kan neppe tænkes udenfor det Tilfælde, for hvilket Paragrafens 2det Stykke i Slutningen hjemler en Undtagelse fra Reglen. Reglen i § 130 Nr. 2 er en Rodvendighed, hvis Forjættelsesens Hverv i Straffesagen ikke ganske skal lammes; den gjælder selvfølgelig haade en valgt og en bestemt Forjættelse. Derimod har Udcastet ikke udstrakt Undtagelsen fra Vidnepligten i Straffesager til Meddelelser, der iøvrigt betroes Sagsførere under Naadforjel med dem som saadanne, en Regel, der heller ikke gjælder nu hos os, men som flere fremmede Love, f. Ex. den württembergiske, have optaget, forsaavidt Meddelelsen er gjort af en Person, der ikke er vidnepligtig. Derfor man

gik saa vidt at indrømme Undtagelse fra Bidnepligten i ethvert Tilfælde, hvor Bidnesbyrdets Afslæggelse vil gjøre Brud paa et ved offentlige Institutioner anerkjendt Tilidsforhold, og altsaa f. Ex. ogsaa undtog Læger med Hensyn til deres Patienters Hemmeligheder m. v., da vilde hin Undtagelse for Sagførere ligesom være hjemlet derved. Men naar man med Høene i Almindelighed anser en saa vidtstrakt Undtagelse for betænkelig, er der neppe tilstrækkelig Grund til at opstille en særlig Regel for Sagførere, om end deres Ralds Bestaaenhed stiller Spørgsmaalet noget ejendommeligt. Bestemmelsen under Nr. 3 hører til dem, som man maatte neppe vilde opstille, naar Reglerne skulde dannes uden noget Hensyn til den gjældende Ret, men her som grundet i denne sikkert bevares. Undtagelsen er her i Strafprocessen undergivet en i Sagens Natur grundet, ogsaa nu anerkjendt Begrænsning. Hvad § 130 3die Stykke angaar, er den Grundsætning, som den udtaler, allevegne anerkjendt; nogle Love gjøre imidlertid Undtagelsen til Regel, saaledes at der fordrer Bemyndigelse af vedkommende Forsatte for, at Embedsmanden kan vidne om Embedshemmeligheder, hvad der dog neppe kan billiges, se ogsaa det tyfte Udkast § 44.

Hvad Fritagelserne for Bidnepligten angaar, bemærkes med Hensyn til Udkastets Regler i § 131 følgende: At Fritagelse for at aflægge Bidnesbyrd maa indrømmes den, der maa antages ikke at kunne besvare et Spørgsmaal, uden at udfige Noget, som umiddelbart udsætter ham selv for Straf, er en nødvendig Folge af den Grundsætning, at en Sigtet ikke kan tvinges til Udsagn mod sig selv. Den Bøsningen af den Banfelighed, der faktisk kan være ved Afgjørelsen af, om denne Fritagelsesgrund er tilstede eller ikke, kan ingen anden Regel gives, end at Retten maa prøve samtlige foreliggende Omstændigheder, jfr. Debetene „maa antages“ og Slutningen af Paragrafen, hvorved det ikke er ubeløst, at Retten af denne Grund kan undlade at anvende Bidnevang, selv om den Bægtende ikke med ubetydelige Ord udtaler, at hans Bægtning er grundet heri, at han

ellers vilde sigte sig selv, hvilket allerede vil være et Bevis imod ham. Lidsommere er det, om Fritagelsen bør udstrækkes til det Tilfælde, hvor Udsagnet vilde medføre „Besthemmelse“ eller „velfærdskrænkende Formuetab“ for den Paagjældende. Udkastet har dog troet her at burde følge det overvejende Flertal af Love, jfr. derimod det tyfte Udkast § 45. I den Omstændighed, at Bidnevangen begrænses saaledes, som Udkastet foreslaar i § 145, ligger Aerkjendelsen af, at Bidnepligten ikke er en saa absolut Pligt, at den skal gennemføres ved de yderste Midler, selv med Opofrelse af den uberegtiget Bægtendes hele Velfærd. Heraf synes Konsekventen at være, at naar det strax er givet, at Bidnesbyrd ikke kan aflægges uden Velfærdens Spilde, bør Pligten ikke paalægges. Det bliver ogsaa i Resultatet en Anomali, at Bægtingsret indrømmes overalt, hvor det gjælder Straf, selv den ubetydeligste, og for et Forhold, der ikke er vanværende i Medborgerens Sjæle, men ikke hvor det gjælder et moralsk lastværdigt og vanværende Forhold, fordi der ikke er Straf for det. Naar Nr. 1 fremdeles fritager ikke blot, hvor det gjælder den Bægtendes egen Ære eller Velfærd, men ogsaa hvor det gjælder de Personers Ære eller Velfærd, til hvem han staar i et af de under Nr. 2 nævnte Forhold, staar og falder denne Regel selvfølgelig med Reglen under Nr. 2, om hvilken følgende skal bemærkes.

Det overvejende Flertal navnlig af nyere europæiske Strafprocesslove indrømme ikke blot de i § 131 Nr. 2 nævnte Personer, men fremdeles ogsaa alle den Sigtedes Ascendenter og Descendenter, Søskende og lige saa nær Besvørgede Ret til at undslaa sig for Bidnesbyrd i Sagen mod ham. Den for Tiden om dette Punkt gjældende preussiske Lov, som endnu er Kriminalordningen af 1805, er af tyfte Love den eneste, der ikke hjemler Fritagelse af denne Grund som Ret i Straffesager; men med Hensyn hertil bemærker en erfaren Praktiser Toppelskirch, se Forhandlingerne paa den femte tyfte Jurisforamling 1864 S. 83, at den preussiske Praxis i lang Tid ikke har anvendt Bidnevang paa de nævnte Personer, og det ikke først efter den nye Processes Indførelse,

men længe forinden, naaet Kriminalordnings-Princip var naturligt efter den rene Indsigelsesprocesses Grundføringer. Dette forklarer, at Motiverne til det tulle Udkast, der gaar endnu videre i Fritagelsen (Sagtstabs i Sideliniens 3die Grad), end ikke berøre, at der derved for Preussens Bekommende vil ske en væsentlig Forandring i den gjældende Ret, men indskrænke sig til fortelig at motivere Udkastets Regel med den Bemærkning, at den har gjort Kredsen af de fritagne Personer saa vid som mulig ifølge den Dyfattelse, at det maa foretraktes at give Afkald paa et Bevismiddel fremfor at udsætte en den Siglebe nærtstaaende Person for den Kristelse at aflægge falsk Ed til hans Gavn. Den ovenangivne almindelige Regel er ligefrem opstillet i den franske Lovgivning. Den skotte Straffeprocess anerkjender Fritagelsen i den Udstrækning, som Udkastet foreslaar. Kun den engelske Straffeprocess hjemler i det Mindste ikke udtrykkelig nogen Fritagelse for Andre end Egtfæller (for disses Bekommende gjælder endog Udskættelse som Regel), se Blaser: Das englisch-schottische Strafverfahren 1850 S. 69. Den svenske Lovgivning har det almindelige Princip, rigtig nok med en Undtagelse, naar Sagen maafe være af særdeles Betydning. I Norge indeholdt det i 1857 af Stortinget vedtagne Forslag Fritagelse for Egtfælle, Slægtninge i op- og nedstigende Linie og Søskende; men i de senere Bearbejdelser af Straffeprocessen indskrænktes Fritagelsen som almindelig Regel til Egtfæller, medens Fritagelsen for Slægtninge i op- og nedstigende Linie indskrænktes til mindre betydfulde Sager, og for Søskende til Politisager. At bevare uforandret den hos os gjældende Ret, der med lidet betydende Undtagelser ikke i Straffesager anerkjender nogen Fritagelse for Vidnepligten for de heromhandlede Personer, vilde efter den givne Oversigt være at opretholde en Singularitet, hvortil der neppe kan anføres nogen tilstrækkelig Grund. Spørgsmaalet kan formentlig kun være, hvor vid Kredsen af de fritagne Personer skal gjøres. For at gaa videre end Udkastets Forslag kunde anføres Henlynet til Straffelovens §§ 109 og 110. Thi maa det end indrømmes, at man

ikke fra den Straffrihed, der her er hjemlet, kan slutte til en Forandring i den gjældende Ret, kunde det dog betragtes som en Anomali at anerkende Fritagelse for Pligten at angive til Vridigheden paarlænte grove, Statens Kristens eller Menneskeliv truende Forbrydelser, selv om det under de givne Omstændigheder maatte være det eneste Midde til at forebygge Sværtsættelsen, og dog fastholde Vidnepligten. Selv om det imidlertid kunde anses for i og for sig rigtigt at gaa saa vidt som mange fremmede Love — Noget, hvorom flere Medlemmer af Kommissionen ikke have kunnet overbevise sig —, maa man dog finde Betænkelighed ved at gjøre et saa stort Spring i Forhold til den gjældende Ret, paa et Omraade, hvor en saadan Forandring neppe har Medhold i den hos os herskende almindelige Anskuelse. Man har derfor anset det for rigtigst at indskrænke Kredsen af Fritagne til Personer, der staa i saa nært og inderligt Forhold til den Siglebe, som en Lovgivning, der overhovedet ikke vil optage en absolut, ved de yderste Tvangsmidler gennemført Vidnepligt, nødvendigvis synes at maatte anerkende som Fritagelsesgrund. Til disse Forhold hører nu formentlig ikke blot Forholdet mellem Egtfæller, men ogsaa Forholdet mellem Forældre og Børn (jfr. den skotte Lovgivning). Det gjælder om begge disse Forhold, at man meget vel kan tænke sig, foreslaa og moralsk billige, at de Paagjældende hellere vilde underkaste sig Tvangen for modbillige Vidner end aflægge Vidnesbyrdet. Men i saa Fald vilde det være en meget stor Haardhed at sætte dem paa denne Prøve eller friste dem til Mened for at undgaa den. At optage et Gradationsystem, som foreslaaet i Norge, synes urigtigt. Thi doger end det Offentlige Interesse i at faae Vidnesbyrdet afgivet med Forbrydelsens Størrelse, saa doger ogsaa i tilsvarende Grad Trykket af Vidnepligten for den paagjældende Person.

Den ved § 131 Nr. 3 hjemlede Fritagelse kan maafe synes at gaa videre, end Bestemmelsen i Lov af 3die Januar 1851 § 3. Det, som denne Bestemmelse nemlig fritager for, naar den Paagjældende selv vil overtage Ansvoaret, eller en vis Frist er forløben, er Pligten „at meddele de Dplyntin-

ger, som maatte være fornødne, for at godt-gjøre, at Ansøret paahviler en af de Fore-gaaende, altsaa Forpligtelsen til at føre fuldt Bevis for Forgjængerens Ansvar. Men deraf, at den Paagjældende fritages for denne Bevis-bygde, følger i og for sig ikke, at han under de samme Betingelser ogsaa er fritagen for Pligten at lade sig føre som Vidne om Be-tingelserne for Forgjængerens Ansvar, naar man enten ikke ønsker at gøre Brug af sin Ret til at holde sig til Efterfølgeren, men netop ønsker at drage Forgjængeren til Ansvar, eller man paa Grund af Fristens Udløb ikke kan lade Ansøret gaa over paa den Efter-følgende i Rækken. Dphøret af Retten til at forlange det Mere, fuldt Bevis, og af Ret-ten til at lade Ansøret gaa over paa den Bevis-pligtige, hvis dette ikke prøveres, involverer i og for sig ikke Bortfald af Retten til det Mindre, Fyldestgjørelse af Vidnepligten, og af Retten til at fremtvinge denne ved de sædvanlige Midler. Det maa imidlertid vistnok siges, at Tanken i Lov af 3die Januar 1851 § 3, at ubelulle Substitution efter den Ansvarlige, kræver, at den Efterfølgende i Rækken ved at erklære sig beredt til at overtage Ansøret eller ved Fristens Udløb befries ikke blot for Bevisbyrden, men ogsaa for Vidnepligten an-gaaende Betingelserne for Forgjængerens An-svar. Lovens Tanke ubeluffer, at Anslageren skal have Balg imellem at kræve Efterfølgeren til Ansvar og at afkræve ham Vidneforklaring, eller endog først kunne prøve at afstvinge ham en Vidneforklaring, og derefter, hvis det ikke fører til noget Resultat, drage ham til Ansvar som den Skyldige. Et denne Opfattelse rigtig, bør Bestemmelsen optages i Loven, allerede for at fjerne Tvivl, om ikke den i Lov af 3die Januar 1851 grundede Fritagelse for Vidnepligt maatte være bortfalden ved den nye Lov om Straffeprocessen, der har til Hensigt at være udtømmende.

Som Folge af Bestemmelsen i § 131 2det Stykke kan den Omstændighed, at den Fritagne har fundet sig i at afgive Forklaring under Forundersøgelsen, ikke betage ham Retten til at undslaa sig under Hovedforhandlingen.

Mundtlighedsprincippet, som behersker Hoved-forhandlingen, kræver, at Vidnerne møde og

afgive Forklaring under denne for selve den dømmende Ret. I Ræningelager bør ingen Afstand fritage herfor; i andre Landsretsfager giver § 132 derimod Afstandsbestemmelser svarende til dem, der ere optagne i det civile Udskift, og ligeledes med Hensyn til Under-retsfager. At Reglerne for disse sidste ogsaa gjælde med Hensyn til Afhørelse for Under-søgelsesdommeren, er allerede af den Grund naturligt, at Mundtlighedsprincippets Krav ikke gjør sig gjældende ved saadan Afhørelse. Med denne Paragraf bør jævnføres § 146 om Godtgjørelse til Vidner. Saavel Afstands-reglerne som andre Grunde, nemlig at Sagen endnu ikke er afhængig, at Vidnet ikke kan rejse, at dets Rejse til en fjern Ret vil med-føre Besvær og Udgifter, der ikke staa i For-hold til Udbyttet af Afhørelse for denne, endel-ig at der i det Stadium, paa hvilket Sagen befinder sig, ikke efter Procesreglerne finder Afhørelse af Vidner Sted for den Ret, for hvilken Sagen er afhængig, jfr. §§ 256, 390, 414, 431, kunne medføre Nødvendigheden af Afhørelse for en Ret, ved hvilken Sagen ej er afhængig, altsaa ifølge §§ 6 og 60 Under-søgelsesdommeren i den Retstreds, hvor Vidnet boer eller opholder sig. § 134 over-fører i den nye Proces et allerede i den gjældende Ret anerkendt Princip.

Med Hensyn til Vidners Indkaldelse for Retten er Reglen, at den udgaar fra Retten selv, se § 135, jfr. herved §§ 238 og 260 og hvad derom vil blive bemærket. Den Und-tagelse fra Reglen i § 135, som § 136 hjem-ler, er grundet i Forholdets Natur, jfr. §§ 174 og 177. Reglerne om Betingingen af Ude-blivelse i § 137 ere noget strengere end de tilsvarende i det civile Udskift, navnlig i den Retning, at der ikke behøves nogen Fore-læggelse, inden umiddelbar Tvang til at møde anvendes, men stemme med, hvad frem-mede Straffeprocesslove foreskrive, og hvad Straffeprocessens Lær ordentligvis kræver. Angaaende Besværing mod de i § 137, jfr. § 138 omtalte Kjendelser henvises til § 409, jfr. § 418.

Med Hensyn til Godtgørelse af Vidner ud-taler § 139 den af Forholdet mellem Efter-førelsen og Forundersøgelse paa den ene Side

og Hovedforhandlingen paa den anden Side, jfr. navnlig § 230, følgende og nu almindelig anerkjendte Regel, at Bidneforklaringer udenfor Hovedforhandlingen ordentligvis ikke skulle bedrives, men kun, naar de undtagelsesvis udgjøre Led af Bevisførelsen for den dommende Ret, fordi den Paagjældende ikke skal indtæles for denne (jfr. herved ogsaa §§ 390, 414, 431), eller fordi det maa bestrykkes, at han ikke kan blive indfaldt til Hovedforhandlingen. Under denne blive Bidnerne derimod altid at edfæste, forsaavidt ikke nogen af de i Paragrafen angivne Undtagelser foreligger.

Til disse Undtagelser høre de Tilfælde, som § 140 ommelder. Da Reglen om Bidnets Edsfæstelse beror paa den Antagelse, at Edsfæstelsen særlig vil bevæge Bidnet til at udsige Sandheden, maa den bortfalde i de Tilfælde, hvor denne Antagelse efter Erfaringens Bidnesbyrd ikke slaar til, og Udsagnet's Troværdighed altsaa ikke derved kan forhøjes. Naar Paragrafen i Henhold til denne Betragtning og i væsentlig Doerensstemmelse med de fleste Straffeprocesslove undtager fra Edsfæstelse de i § 140 under Nr. 1—6 nævnte Personer, jfr. ogsaa med Hensyn til Nr. 1—3 og Nr. 6 det civile Udsagn, skal det blot med Hensyn til Nr. 5 bemærkes, at der ved de Personer, hvis Bidnesbyrd paa Grund af deres Stilling til Sagen skønnes at være i særlig Grad upaakideligt, navnlig tænkes paa de i § 131 Nr. 2 nævnte Personer, naar de ikke vægre sig ved at aflægge Bidnesbyrd. Regle Love udtale et ubetinget Forbud med Hensyn til disse Personer og overlade kun Retten Besøjelsen til at edfæste dem, naar der er Spørgsmaal om en Gjerning, som er begaaet mod dem selv. Efter Lanten synes imidlertid den nu foreslaaede Regel rigtigere, jfr. iøvrigt Motiverne til det tydske Udsagn imod den Opsættelse, som undertiden forsvares, at der ingen Grund er til ikke altid at edfæste de nævnte Personer, naar de ikke benytte deres Bægriingsret. Da Bægriingen allerede kan være til Skade for den Sigtede, godtgjør Billigheden ikke, at der nu er overvejende Grund til at skånne deres Forklaring Tiltra, og at ingen Mened er at bestrykke. Erfaringen viser efter de nævnte Motivers Udtalelse netop tværtimod,

at det er i de sjældneste Tilfælde, at Domstolene se sig istand til at tillægge hine Personers Udsagn synderlig Vægt.

At Edsfæstelsen under Hovedforhandlingen bør gaa forud for Afhørelsen, er en Regel, som efter det for den tilsvarende Bestemmelse i det civile Udsagn Bemærkede ikke behøver særlig Forklaring. Denne Regel er ogsaa i den moderne Straffeprocess bleven mere og mere almindelig; kun den preussiske Lov har opretholdt den asserteriske Bidneed; men det er nu forladt i det tydske Udsagn, hvis Motiver særlig anføre for den forud for Afhørelsen gaaende Ed, at den virker mere indtrængende paa Bidnet og frembyder den Fordel, strax at gjøre det kjendeligt for Dommere og Rævminger, om Udsagnet er edeligt eller ej, og derved give dem Anledning til allerede ved Paahørelsen at overveje, om der trods manglende Bevidgelse bør skænkes et Udsagn Tiltra. Reglerne i § 140 Nr. 2, 4 og 5, hvis Anvendelighed ofte ikke kan prøves før Afhørelsen, gjøre imidlertid en Bempelse nødvendig, som findes i de fleste Love samt i det tydske Udsagn. Med Hensyn til Edsfæstelse udenfor Hovedforhandlingen gjælde Grundene for den forudgaaende Ed langt mindre, ligesom der ogsaa her finder en Protokollation Sted (jfr. § 85), til hvilken den bagefter aflagte Ed kan knytte sig. Den Frihed til at vælge den ene eller anden Form for Edsaffæggelsen, som Udsagnet hjemler for dette Tilfælde, er vistnok det Naturligste.

Udsagnets Regler om Bidnets Afhørelse i §§ 142—143 indeholde Intet, som trænger til særlig Forklaring. Reglen for, hvem der foretager Afhørelsen, er ikke optaget paa dette Sted, da det tildeels afhænger af det Stadium, paa hvilket Sagen befinder sig; herom henvises til §§ 238, 293—296. Af Forholdet mellem Forundersøgelsen og Hovedforhandlingen følger den i § 144 givne Regel, at Konfrontationer ordentligvis kun bør finde Sted ved den sidstnævnte.

§ 145 hjemler i Doerensstemmelse med det civile Udsagn en alvorlig, men dog begrænset Bidnetvang. At der maa være en Begrænsning, tilføjes ikke blot af Forholdets Natur — Tvungen bør fornuftigvis ikke kunne gaa saa vidt som Straffen henholdsvis efter

Straffelovens § 110 og § 225 —, men er ogsaa den overordnede almindelige Regel; naar enkelte Love synes at hjemle en i Tid ubegrænset Bindevang, tør det antages, at der dog i Virkeligheden aldrig bliver Spørgsmaal om at gaa til det Yderste, jfr. Lippelskirch i Forhandlingerne paa den femte tyske Juristforsamling 1864 S. 90 ff. Naar det derfor paa denne Forsamling blev vedtaget 1), at Bindevængen bør være begrænset, og 2), at den ikke bør overstege en moderat Pengebøde eller Friheds- unddragelse, blev det udtrykkelig udtalt, at der herved ikke udtaltes noget nyt Princip, men at det skete for at bidrage til, at et almindeligt anerkendt Princip kunde komme til Gyltighed ogsaa der, hvor det undtagelsesvis endnu ikke er udtalt. Højere end 6 Maanedes, der i Udloftet opstilles som Maximum, gaar ingen af de nyere Love; de fleste gaa end ikke saa højt, jfr. dog nu det tyske Udloft § 61. Naar dette foreskriver en lavere Straff (6 Uger) for Politiforfeelser, er Tanken heri vistnok meget berettiget, men en særegen Regel paa Grund af det Fakultative ved Vængen efter § 145 neppe nødvendig. At Vængen ophæves, naar Bindebøden bestemmer sig til at svare eller dets Førelse frasættes, er naturligt, netop fordi her er Spørgsmaal om Vængsmidler, ikke om Straf for Opløstheden, et Synspunkt, fra hvilket endel Love have anordnet Bindevængen. Tilføjes „uafbrudt“ eller „sammenlagt“ er af Betydning med Hensyn til de to Etager i Sagen, forend og efterat Anklagen er rejst. Reglen i § 146 om Godtgørelsen til Bindebøden beror selvfølgelig til dels paa et Skøn. Den Forskjel, der er mellem denne Regel og det civile Udloft, formenes ikke at være unaturlig efter Forholdenes Forskjellighed.

Hvad endelig § 147 angaar, er det i Overensstemmelse med Udloftets Tanker, at Politimesteren skal være i Stand til saavidt muligt selvstændig at efterforske Forbrydelser, at der er tillagt ham Ret til at kræve Nøds for sig af vidnepligtige Personer og ubevidget Forklaring af dem, naturligvis kun ved Forbrydelser, som ere Gjenstand for offentlig Forsøgning, og saaledes at Ingen er pligtig til af den Grund at begive sig ud af den Politi-

freds, i hvilken han boer eller opholder sig. Efterkommes ikke denne Nødspligt, maa dette medføre en Straffretning, der imidlertid bør være meget moderat, og med Hensyn til hvilken der efter den almindelige Regel i § 236 er Adgang til Prøvelse ved Domstolen. Derimod bør hverken Vængsaffentelse af den Udeblevne kunne foranstattes af disse Myndigheder, og endnu mindre kan der hjemles dem noget Vængsmiddel mod den, der vægrer sig ved at afgive Forklaring. Disse Vængsmidler bør udelukkende være forbeholdte Retten, jfr. herved § 221.

Kapitel III.

Om Besigtigelse, Syn og Skøn.

Reglerne om Besigtigelse og om Syn og Skøn har Udloftet forenet i eet Kapitel, fordi disse Akter i Straffesager staa i nøje Forbindelse med hinanden, og Tilfaldelse af Syns- og Skønsmænd fortrinsvis finder Sted ved Besigtigelse, ligesom det ogsaa er optaget som Regel, at Syns- og Skønssagerne ordentligvis ledes af en Dommer (§ 156).

At ikke blot Retten (Undersøggelsesdommeren og den dømmende Ret), men ogsaa Politiet (Statsanklageren) til egen Oplysning kunne og bør foretage de fornødne Besigtigelse, er en selvfølge. Med Hensyn til det Spørgsmaal, om Vereeninger om slige Besigtigelse, foretagne af Politiet eller en Undersøggelsesdommer, kunne benyttes ved Oplysning for den dømmende Ret, henvises til § 295 Nr. 1. Umiddelbarhedsprincippet kræver, at den dømmende Ret selv foretager de Besigtigelse, hvorpaa den skal bygge en Overbevisning; men ligesom Forholdene kunne gjøre dette faktisk umuligt, fordi Besigtiggelsesgjenstanden ikke mere eksisterer, saaledes maa Reglen ogsaa undergives Indskrænkninger i Tilfælde, der svare til de i § 133 Nr. 3 og 4 med Hensyn til Vidners Afhørelse nævnte. I saadanne Tilfælde maa Undersøggelsesdommerens under Efterforskningen og Forundersøgelsen eller efter Paalæg eller Begjæring af den dømmende Ret foretagne Besigtigelse altid kunne opløses. Derimod